

Szlak Powstańców Śląskich rowerem odc 6 Dąbrówka – Jemielnica – Gąsiorowice – Strzelce Opolskie

Data publikacji: 23.05.2021 9:00

Kolejny odcinek Szlaku Powstańców Śląskich to 20 km z Dąbrówki (niem. Dombrowka) przez Jemielnicę (niem. Himmelwitz, śl. Imielnica lub lymylnica), Gąsiorowice (niem. Gonschiorowitz, śl. Gũnsiorowice) do Strzelec Opolskich (niem. Groß Strehlitz, śl. Wjelge Strzelce).

Z Dąbrówki (niem. Dombrowka) niebieski Szlak Powstańców Śląskich prowadzi cały czas lasami i polami, choć na mapie widać, iż ulicą o tożsamej nazwie do miejscowości Centawa (niem. Centawa, śl. Cyntawa). W terenie jednak fragmenty drogi są asfaltowe, sporo jednak gruntowych. Jedne moim składakiem przejezdne, inne zbyt piaszczyste i muszą prowadzić.

Jak podaje [Wikipedia](#) „Spis geograficzno-topograficzny miejscowości leżących w Prusach z 1835 roku, którego autorem jest J.E. Muller notuje nazwę miejscowości Centawa jako jedyną, funkcjonującą zarówno w języku polskim jak i niemieckim. Ze względu na polskie pochodzenie nazwa została zmieniona w latach 1936-45 przez nazistowską administrację III Rzeszy na nową, całkowicie niemiecką – Haldenau.”

Szlak mija jednak miejscowość bokiem i prowadzi do Jemielnicy (niem. Himmelwitz, śl. Imielnica lub lymylnica) na tym 4,5-kilometrowym odcinku pokrywając się ze szlakiem rowerowym 18 C Opole – Toszek.

Historia tutaj już na pierwszy rzut oka, nawet nie wglębiając się w lekturę, nie jest ewidentnie jednoznaczna. To, że jesteśmy na Szlaku Powstańców Śląskich bynajmniej nie oznacza, że nie napotykamy śladów niemieckości tych ziem. Jak to na pograniczu – historia Polski przeplatała się tutaj z niemiecką. W kolejnych wsiach uwagę przykuwają dawne zabudowania z białego kamienia. Już na pierwszy rzut oka odmienne od tych znanych z ziem o kulturze polskiej. Jemielnica to pierwsza tego typu miejscowość na szlaku, do której już na samym wjeździe ma się nieodparte wrażenie, że jest się w niemieckim miasteczku. Wprawdzie nie byłam nigdy w Niemczech, jednak byłam w Austrii i ogólny klimat uliczek bardzo przypominał mi to, co zapamiętałam stamtąd. Niemieckojęzyczny pomnik w centrum tylko to potwierdza.

Wcześniej jednak, na samym wjeździe do Jemielnicy, natykam się na cmentarz francuski. Z ustawionej przy nim tablicy dowiaduję się, że „Cmentarz na Zawodziu istniał już w XVI wieku, jako cmentarz choleryczny. Po klęsce armii francuskiej nad rzeką Kaczawą (Katzbach) w dniu 26 sierpnia 1813 r. do Jemielnicy na leczenie w lazarecie założonym w budynku klasztoru pocysterskiego trafiło około 1200 schorowanych jeńców wojennych. Wśród żołnierzy wybuchła epidemia tyfusu, która zbierała krwawe żniwo. Około 500 zmarłych pochowano na cmentarzu w Zawodziu. W 1921 podczas plebiscytu na Górnym Śląsku w Strzelcach Wielkich stacjonowali żołnierze francuscy, którzy zachęteni przez proboszcza z Jemielnicy postawili na cmentarzu obelisk z napisem: Aux soldats de la Grande Armee morts en 1812-1813 (Żołnierzom Wielkiej Armii zmarłym 1812-1813), LA 46 Division de Chasseurs Alpins 1921 (46 Dywizjon Strzelców Alpejskich 1921)”.

Przy pomniku konfrontacja mapy z terenem ewidentnie wskazuje, że niebieski szlak prowadzi w tym miejscu nieco inaczej, aniżeli zaznaczono na mapie. Według niej nie znajdują się na szlaku, podczas gdy tuż obok pomnika, na latarni, wyraźnie widać znak niebieskiego szlaku turystycznego.

Kawałek dalej szlak prowadzi koło widocznego po lewej stronie malowniczego Stawu Kościelnego i widocznego za nim Kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny. Po prawej stronie zaś widać Kościół pw. Wszystkich Świętych. Ja jednak pomijając zwiedzanie kościołów kieruję się wprost pod znajdujący się na Rynku pomnik. Przed bramą prowadzącą do pomnika ustawiono ławkę, o którą mogę oprzeć rower i udać się zwiedzić

pomnik. Sam obelisk opatrzony jest niemieckojęzycznymi napisami uzupełnionymi polskimi tłumaczeniami. „Pomnik powstał po I wojnie światowej dla uczczenia mieszkańców. W latach 90-tych umieszczono tablice z nazwiskami mieszkańców – ofiar II wojny światowej.” Jak czytamy na [stronach internetowych Gminy Jemielnica](#) cytujących za publikacją: P. Smykała, P. Michalik, Jemielnica - dzieje wsi i parafii, Wydawnictwo MS, Opole, Jemielnica 2014 „Pierwotnie pomnik był poświęcony poległym mieszkańcom Jemielnicy w czasie I wojny światowej (1914-1918). Powstał z inicjatywy Związku Kombatantów (Kriegerverein) z Jemielnicy (Himmelwitz). Stał w centrum wsi przy dzisiejszej ulicy Wiejskiej. Pomnik został odsłonięty i poświęcony 28 sierpnia 1932r. W uroczystości pomnika wzięło udział wielu mieszkańców oraz zaproszonych gości. W 1945r. pomnik został zdewastowany przez żołnierzy radzieckich. Potem na przełomie lat 1946-1947, z inicjatywy ówczesnych władz gminnych, dokonano dalszych zniszczeń. Stało się to prawdopodobnie pod naciskiem ówczesnych władz wojewódzkich w Katowicach, które zalecały usunięcie wszystkich elementów niemieckich z przestrzeni publicznej. Resztki pomnika przez kolejne dziesięciolecia ulegały dalszej degradacji, na co z bólem serca musieli patrzeć starsi mieszkańcy wsi, nie mając nadziei na to, że postument odzyska kiedyś dawny blask. W latach 70. XX w. o zdewastowany pomnik dbał między innymi Franciszek Suhs. W Polsce, w 1980 r. doszło do strajków, a potem do porozumienia z rządem komunistycznym. W Jemielnicy powoli zaczęto myśleć o odbudowie pomnika poległych w I wojnie światowej i zamieszczeniu tablic z nazwiskami poległych w II wojnie światowej. (...) Pomysł spodobał się ks. Prob. Franciszkowi Holiszowi. Natomiast władze gminy nie wyraziły zgody na realizację przedsięwzięcia. Z pomocą ks. Holisza powstała jednak lista poległych, zaginionych, zmarłych na wojnie oraz pomordowanych przez Sowietów. Do pomysłu wrócono po zmianach w Polsce na początku lat 90 XX wieku. W latach 1991-1992 przeprowadzono odbudowę pomnika z lat 30. XX wieku, poświęconego poległym w czasie I wojny światowej. Obok niego wybudowano pomnik ofiar II wojny światowej. W efekcie powstał pomnik I i II wojny światowej. Przeprowadzenie prac budowlanych było możliwe dzięki zaangażowaniu lokalnej Mniejszości Niemieckiej, aktualnych i byłych mieszkańców wsi i dobroczyńców.

Obok starego pomnika wystawiono ścianę kamienną z tablicami poległych, zaginionych i zmarłych w obozach jenieckich i obozach pracy oraz poległych w walkach na frontach II wojny światowej w latach 1939-1945, a także pomordowanych przez żołnierzy radzieckich w 1945 roku. Pomnik został ponownie odsłonięty i poświęcony 21 sierpnia 1992r.”

Spod pomnika niebieski szlak prowadzi dalej przez miejscowość ulicą Wiejską. Po lewej stronie jest Kościół parafialny pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny, który widzieliśmy wcześniej za stawem. Na [stronach Gminy Jemielnica](#) przeczytamy, że pierwotnie był to kościół klasztorny. Budowali go od końca XIII do drugiej połowy XIV wieku cystersi.

Ze szlaku warto zjechać 100 metrów na parking pod kościołem. Na ścianie budynku wiszą plansze z informacjami krajoznawczymi informujące o atrakcjach regionu: „Kraina św. Anny to obszar wokół Góry św. Anny, gdzie:” i tu w czterech językach: polskim, gwarze, niemieckim i angielskim (kolejność taka) wypunktowano, co można tutaj robić. Przy parkingu do tylnej ściany starego budynku z charakterystycznego w tej okolicy białego kamienia przyklejony jest nowy budynek toalet. Są one ogólnodostępne i darmowe. Idealne miejsce, by nie tylko skorzystać z ubikacji, ale też umyć ręce, twarz, nabrać wody na robioną po drodze kawę.

Cały czas ogarniające mnie w miasteczku wrażenie jego niemieckości potwierdza tablica na wyjeździe z miejscowości – dwujęzyczna.

Z Jemielnicy Szlak Powstańców Śląskich przez niecałe 2 km prowadzi szosą biegnąc tu wspólnie ze szlakiem rowerowym 18 C Opole – Toszek. Po czym, za wspomnianą dwujęzyczną tablicą końca miejscowości, skręca w lewo, w drogę leśną.

Kolejna miejscowość – Gąsiorowice (niem. Gonschiorowitz, śl. Gůnsiorowice) nadal powoduje odczucie, jakbym jechała przez niemiecką prowincję. Nigdy nie byłam w Niemczech. Byłam jednak w Austrii, widocznie architektura, styl i ogólny klimat austriackich i niemieckich prowincjonalnych miejscowości jest podobny. O Wsi Gąsiorowice sporo informacji podaje [strona Gminy Jemielnica](#). Dowiaduję się z niej m.in., że miejscowość słynie w okolicy z licznych stawów, a w 1286 roku otrzymali ją jemielniccy Cystersi.

W centrum Gąsiorowic uzupełniam prowiant w miejscowym sklepiku i przysiadam na ławce obok kamienia z wypisanymi kolejnymi nazwami miejscowości od 1325 roku. „GANSOROWICZ, 1463: GANSZROWICZ, 1526: HUSAROWITZ, XVII W.: GONSCHIOROWITZ, 1936: QUELLENTAL, 1945: GąSIOROWICE”. W Gąsiorowicach na każdym kroku spotkać można figury gęsi: kamienne, odlane z brązu, malowane... Żegna dwujęzyczna tablica.

Pomiędzy Gąsiorowicami a Strzelcami Opolskimi – jedynym większym miście na całym prawie 200-kilometrowym szlaku (nie licząc oczywiście Bytomia i Gliwic, gdzie jego początek i koniec) w kilku miejscach szlak biegnie inaczej, aniżeli na mapie. Za Gąsiorowicami było też miejsce, w którym wcale nie znalazłam ani ścieżki widocznej na mapie, ani znaków w terenie. Objechałam to miejsce patrząc na mapę i dzięki niej wiedząc, w którą stronę się kierować i zastanawiając się, jak kiedyś się poruszałam po szlakach, nim pojawiły się tablety i mapy w nich... Nieco dalej szlak prowadzący leśnymi drogami ewidentnie zmienił bieg, jednak jest tu już bardzo dobrze oznakowany.

Ze szlaku zbaczam wcześniej w lewo, by zobaczyć widoczny i z daleka, i na mapie Kościół pw. Nawiedzenia NMP i św. Jadwigi w Szczepanku. Choć nie jestem pewna, czy aby zbaczam ze szlaku. Widoczne gdzieśgdzie w terenie znaki wskazują na to, że zmieniono jego przebieg.

Jeśli chodzi o Kościół pw. Nawiedzenia NMP i św. Jadwigi, to drewniana, barokowa świątynia z lat 1666–1688 została tutaj przeniesiona w 1960 roku z Polskiej Nowej Wsi (niem. Polnisch Neudorf) położonej również na Opolszczyźnie. Więcej o kościele przeczytamy [tutaj](#) czy [tutaj](#).

Szlak wprowadza wprost do centrum Strzelec Opolskich (niem. Groß Strehlitz, śl. Wjelge Strzelce). O miście, które rozwinęło się z pierwotnej osady targowej, o której wzmianki pojawiają się w dokumentach już w XIII wieku przeczytamy na [stronach Urzędu Miasta Strzelce Opolskie](#).

c.d.n.

(indi)

- link do mapy.cz z planem tego odcinka trasy znajdziemy [tutaj](#)
- link do mapy.cz z naniesioną trasą całości szlaku znajdziemy [tutaj](#)
- poprzednie odcinki: [Szlak Powstańców Śląskich rowerem odc 1](#)
[Szlak Powstańców Śląskich rowerem odc. 2 - kwestie techniczne i refleksje ich dotyczące](#)
- [Szlak Powstańców Śląskich rowerem odc 3 – Bytom – Piekary Śląskie \(Kopiec Wyzwolenia\) – Radzionków – Repty Śląskie \(21 km\)](#)
- [Szlak Powstańców Śląskich rowerem odc 4: Repty Śląskie – Stare Repty – Wilkowice – Zbrośławice – Kamieniec – Karchowice – Jaśkowice \(20 km\)](#)
- [Szlak Powstańców Śląskich rowerem odc 5: Jaśkowice – Toszek – Dąbrówka](#)